

ชื่อโครงการ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน : กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี

(Factors Affecting Household Consumption Behavior : A Case Study of Nonthaburi Province)

ชื่อผู้วิจัย นางสาวพิมพ์พิลาส ดันติพงษ์

สถาบันระดับอุดมศึกษาที่สังกัด มหาวิทยาลัยมหิดล

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภท นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ประจำปี 2540 จำนวนเงิน 28,193 บาท
ระยะเวลาทำการวิจัย 2 ปี ตั้งแต่ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2538 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2540

เนื่องจาก ปัญหาสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่มีสาเหตุสำคัญที่เกิดจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ของแต่ละบุคคล หากครัวเรือนได้มีการดูแลเอาใจใส่ต่อพฤติกรรมการใช้น้ำ ไฟฟ้า ก๊าซหุงต้ม และการกำจัดขยะ ของสมาชิก รวมถึงการสร้างและกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในการเห็นคุณค่าและความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริงจะช่วยบรรเทาปัญหาที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมลงได้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการประหยัดน้ำ ไฟฟ้า ก๊าซหุงต้ม และการลดปริมาณขยะของครัวเรือนในเขตจังหวัดนนทบุรี รวมทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างคือ หัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรส จำนวน 300 ราย โดยเป็นผู้อยู่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบทของจังหวัดนนทบุรีพื้นที่ละ 150 ราย

เนื่องจาก สภาพแวดล้อมโดยทั่วไประหว่างพื้นที่เขตเมืองและเขตชนบทที่ทำการศึกษามีความเป็นอยู่ใกล้เคียงกันมาก อาจเป็นเพราะจังหวัดนนทบุรีเป็นเขตปริมณฑลและมีพื้นที่ติดกับกรุงเทพมหานครจึงมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งน่าจะเป็นเหตุให้ผลการศึกษาในครั้งนี้ ไม่ปรากฏความแตกต่างกันระหว่างประชากรตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและชนบทอย่างเด่นชัด

ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการประหยัดน้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ และรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน ซึ่งกลุ่มที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป และมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน 20,000-39,999 บาท จะเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการประหยัดน้ำมากที่สุด

ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการประหยัดไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ทักษะการประหยัดไฟฟ้าโดยผู้ที่มีทักษะการเห็นด้วยต่อการประหยัดไฟฟ้ามากจะเป็นกลุ่มที่มีการประหยัดไฟฟ้ามากที่สุด

ด้านพฤติกรรมการประหยัดก๊าซหุงต้มในครัวเรือน ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการประหยัดก๊าซหุงต้มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความรู้ และทักษะการประหยัดก๊าซหุงต้ม ซึ่งผู้ที่มีความรู้เรื่องก๊าซหุงต้มมาก และทักษะการเห็นด้วยต่อการประหยัดก๊าซหุงต้มมากจะมีพฤติกรรมการใช้ก๊าซหุงต้มอย่างประหยัดมากที่สุด

ในส่วนของพฤติกรรมการลดปริมาณขยะพบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตต่าง ๆ และทักษะการลดปริมาณขยะ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผู้ที่มีสมาชิกในครัวเรือน 5 คนขึ้นไปและอาศัยอยู่ในเขตชนบทและมีทักษะการเห็นด้วยต่อการลดปริมาณขยะมากจะมีพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมากที่สุด

เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือนในระดับอายุต่าง ๆ และทักษะการประหยัด โดยกลุ่มที่มีอายุ 20-29 ปีและมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือนไม่เกิน 19,999 บาท และทักษะการเห็นด้วยต่อการประหยัดมากจะเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนอย่างประหยัดมากที่สุด

กล่าวโดยสรุปคือ ปัจจัยที่พบว่าอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ ความรู้ และทักษะการเห็นด้วยต่อการประหยัดจะเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการประหยัดทุกประเภท ยกเว้นการประหยัดน้ำ

จากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนที่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการใช้น้ำอย่างประหยัด การประหยัดไฟฟ้า และก๊าซหุงต้ม รวมทั้งการลดปริมาณขยะ จำเป็นต้องหาวิธีการที่จะส่งเสริมให้ประชาชนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนอย่างประหยัด

Most environmental problems are caused by individual behavior. If each household paid more attention on the consumption behavior of water, electricity, gas LPG and waste including encouraging family to realize and think of environment, the environmental impact could be minimized. This research was purposed to study behavior in water conserving, electricity saving, gas LPG saving and waste reducing and also the factors influencing these behaviors. The sample consisted of 300 Nonthaburi people; householder or his spouse, 150 each in the urban and the rural areas.

Since Nonthaburi province is a perimeter of Bangkok Metropolis, the existing urban condition is similar to the rural area. Therefore, this study found that there was no significant difference between the urban and the rural.

It was shown that factors which influenced the behavior of water conserving significantly at 0.05 level were age and the average of monthly household income. Those who were 30 years old up and had average income of 20,000-39,999 baht were the ones that had the most water conserving behavior.

Next, attitude was the factor that influenced electricity saving behavior ($P < 0.05$). The more approving of electricity saving, the more electricity saving behavior.

Regarding gas LPG saving behavior, it was found that the factors that influenced this behavior significantly ($P < 0.05$) were knowledge and attitude. Those who had knowledge of gas LPG and approved of gas LPG saving were ones that had the most gas LPG saving behavior.

The number of household members in each district and attitude were the factors that influenced the waste reducing behavior significantly at 0.05 level. Those who had more than 5 members and lived in rural area and approved of waste reducing were ones that had the most waste reducing behavior.

Finally, it was shown that factors that influenced household consumption behavior significantly at 0.05 level were the compound factor of monthly income and age, and the single factor attitude. Those who were of 20-29 years old and had the average income 19,999 baht and less and approved of conserving were ones that had the most conserving behavior.

In summary, some factors affecting household consumption behavior : a case study of Nonthaburi province were age of householder or his spouse, the number of household members, income, knowledge and attitude. Attitude was the factor that influenced significantly on all kind of behaviors, except water conserving. According to the results, people must be encouraged to have the right attitude in water conserving, electricity saving, gas LPG saving and waste reducing which will lead to an effective household consumption behavior.